Anmälan om misstänkt brott

Bedrägeri, medverkan till bedrägeri, förberedelse till bedrägeri
(Brottsbalken 9 kap, 23 kap 1 och 4§§)

Vi har konstaterat att privatpersoner bl.a. programledare och andra som på olika sätt uppfattas som företrädare för medieföretag - s.k. ”medieprofiler” - förekommer i olika form av bedrägliga annonser på digitala plattformar (bl.a. facebook och instagram). Medieprofilerna exponeras i bild, ofta med falska citat och påhittade uttalanden och ofta tillsammans med varumärken och andra kännetecken för medlemsföretagen i intresseorganisationen Utgivarna. (Där ingår SVT, SR, UR, TV4, Tidningsutgivarna (TU) och Sveriges Tidskrifter).

Annonserna handlar om erbjudanden att göra finansiella investeringar, eller köpa produkter. Enskilda som klickar på annonserna för att få investeringsråd, länkas vidare till webbsidor där de ges initiala (och övertygande råd) och anmanas att lämna kontaktuppgifter. De blir därefter kontaktade och på olika sätt vilseledda att investera i bl.a. värdepapper som i praktiken är värdelösa, eller att köpa produkter.

En stor utmaning med de bedrägliga annonserna är att de ofta förekommer mycket momentant, vilket innebär att det är svårt att spåra och identifiera de som ligger bakom annonserna. Gemensamt för annonserna är dock att de förekommer på digitala plattformar och sociala medier som ägs och kontrolleras av samma företag - Meta. Meta är i högsta grad delaktigt i verksamheten eftersom de tillåter att de bedrägliga annonserna regelbundet och systematiskt exponeras på sina plattformar. Genom att tillhandahålla plattformar som ger möjlighet till den sortens systematiska brottslighet som annonsbedrägerierna innebär har Meta en sådan central betydelse för att bedrägerierna ska kunna ske, att dess delaktighet i brottsligheten bör utredas som medverkan. Meta säger sig inte heller kunna bidra till att förhindra bedrägerierna genom att tillhandahålla information om vilka som ligger bakom annonserna. De har dessutom ekonomisk vinning genom att de erhåller betalning för de bedrägliga annonserna.

Tillhandahållande och exponeringen av annonserna i sig (dvs redan innan någon enskild går vidare i vilseledandet) innebär sådan fara för fullbordad brottslighet att det i vart fall kan utgöra straffbar förberedelse till bedrägeri. Högst ansvarig för Metas brottsliga verksamhet är vd Mark Zuckerberg.

Lagen om namn och bild i reklam och varumärkesintrång

De medieprofiler som förekommer i de bedrägliga annonserna förekommer i dessa utan sitt medgivande. De utnyttjas för att skapa trovärdighet kring investeringsråden och för att förmå personer att gå vidare och söka kontakt med annonsörerna, d.v.s. bedragarna. Att publicera och exponera annonser med personer som inte godkänt sin medverkan strider mot reglerna om namn och bild i reklam.

I annonserna används därutöver varumärken, programnamn och andra kännetecken för medlemsföretagen, vilket innebär intrång i medlemsföretagens ensamrätt till dessa kännetecken.

Hur det har drabbat privatpersoner och hur mycket Meta tjänar på bluffannonserna har uppmärksammats i artiklar:

https://www.dagensmedia.se/digitalt/sociala-medier/5-000-svenskar-har-forlorat-en-halv-miljard-pa-bluffannonser/

https://www.dagensmedia.se/digitalt/sociala-medier/meta-tjanade-150-miljarder-pa-bedragerier/

Målsägande

Bedrägeri, medverkan, förberedelse

De som drabbas av annonsverksamheten är dels de privatpersoner som blir missledda av de löften som utlovas i annonserna, dels de personligheter som förekommer i annonserna. I SVT:s Uppdrag Granskning visades och intervjuades personer som blivit bedragna. Kan ses här: https://www.svtplay.se/uppdrag-granskning-bedragarnas-imperium

Nyligen utnyttjades TV 4-profilen Anna Brolin i en bluffannons om medicin som skulle bota diabetes:

https://www.tv4.se/artikel/6ObyA17y1WMJ3fZ6hOmUyM/bluffvideo-med-tv4-profilen-sprids-pa-naetet-livsfarligt-och-foer-jaevligt

En av dem som lurades av en liknande bluffannons var en 81-årig kvinna:

https://www.tv4.se/artikel/6ObyA17y1WMJ3fZ6hOmUyM/bluffvideo-med-tv4-profilen-sprids-pa-naetet-livsfarligt-och-foer-jaevligt

Varumärkesintrång

De aktörer vars varumärken och andra kännetecken används i annonserna utan tillstånd. Det gäller SVT, TV 4, Aftonbladet och Expressen.

Lagen om namn och bild i reklam

I förhållande till de personligheter som förekommer i annonserna aktualiseras förbudet mot användning av namn och bild i reklam. Målsägande här är Olof Lundh, TV 4, Anna Brolin, TV4 (se länk ovan) samt Karin Mattisson, SVT. Karin Mattisson har tidigare polisanmält detta, den anmälan bifogas här.